

VIDA I COLOR, PALMA I ELS ANYS 80 DES DE LA MIRADA DE TONI SOCIAS
Planta Noble del Casal Sollerí del 2 de maig a l'1 de setembre de 2019

En un moment en el qual el camí a la democràcia és paral·lel al descobriment de noves llibertats, un grup de joves reinventa a Palma la seva pròpia realitat a cops de vida i color. Toni Socias (1958-2018), criat a la barriada de la Soledat, esdevé un dels principals catalitzadors d'aquella energia renovadora individual, però també col·lectiva a partir de projectes concrets com el Col·lectiu de Dissenyadores, el grup musical Peor Impossible o Diabéticas Aceleradas que transformaria per sempre més la ciutat de Palma i, conjuntament amb altres artistes coetanis, modela una nova forma d'entendre la cultura; de crear-la, però també de gaudir-ne.

L'exposició mostra una part destacada de l'obra de Toni Socias i d'una sèrie d'artistes coetanis com Alberto García Alix, Ouka Leele, Pablo Pérez Mínguez, Amparo Garrido, Steva Terrades, Álvaro Villarrubia, Alejandro Maestro, Tatúm, Taller Llundàtic, Mayte Bayón o Pedro Gonçalves.

Recorregut per sales

Sala 1

«A aquell allotjament de la Soledat se li havien obert les portes del cel.»

Família. Toni Socias neix a Manacor el 1958, fill del matrimoni format per Joan Socias Buades i Maria Cladera Bennàsar. Criat en un entorn majoritàriament femení, veu com la seva família creix amb el naixement de Jerònima, la seva germana, el 1962. Pocs anys després, la família trasllada el seu taller de tapisseria a la barriada de la Soledat. «De petit, quan no dibuixava, sempre estava amb els llibres. Quan s'adormia, els hi havia de llevar del llit», recorda la seva mare. «Quan va ser més gran, sempre em deia: "Si no ho puc fer jo, no ho vull fer".»

Biologia. El 1975 inicia els estudis de Biologia. Juntament amb altres companys, forma part d'una primera generació d'alumnat combativa, que denuncia a partir de tota una sèrie d'accions les condicions precàries que envolten els seus estudis. Sota l'alter ego "El Biòleg Emmascat", es converteix en un dels principals instigadors de les protestes universitàries.

Segòvia. Acabats els estudis universitaris, el 1980 es trasllada a Segòvia per a complir el servei militar. Malgrat el rebuig inicial que sent per la ciutat –rebatejada per ell mateix com «Segofòbia»– allà coneix Fernando Corbal i Fernando *Estrella*. Amb ells dos, juntament amb Baltasar Munar, crearia posteriorment el Sindicat de Dissenyadores i participaria en la fundació de Peor Impossible.

Peor Impossible. La tardor de 1983, participa en la creació de Peor Impossible, una de les bandes més revolucionàries del pop mallorquí dels anys vuitanta. «Lo que hacíamos lo hacíamos desde la más absoluta inconsciencia. [Éramos] la provocación, la desvergüenza y el hedonismo en estado puro», recordaria Baltasar Munar. El grup al complet trasllada la seva residència a Madrid el 1986, moment en el qual Toni Socias alterna l'activitat musical amb la decoració de sales i festes.

Diabéticas Aceleradas. Dissolts Peor Impossible el 1989, Toni Socias s'integra dins Diabéticas Aceleradas i intervé en algunes de les escenes més recordades del film *Tacones Lejanos* (1991) de Pedro Almodóvar. Formaria part d'aquest grup de teatre-cabaret fins als darrers anys noranta.

Cavalcada, cinema i publicitat. A principis de segle, Toni Socias destaca per haver dissenyat i construït les carrosses de les cavalcades dels Reis Mags de Palma (2001-2003, 2009) i sa Pobra (2003-2008). A partir del 2010 i fins al 2018, any en què va morir, es converteix en el director artístic de la Cavalcada dels Reis Mags de Palma. També es consolida com a director artístic en produccions cinematogràfiques de les Illes Balears, col·laborant en anuncis publicitaris i sèries de TV internacionals produïdes a Mallorca.

Darrers anys. Just després de la Cavalcada del 2018, el 2 de febrer, va morir deixant començades diferents obres, com els dissenys de la Cavalcada de l'any següent i un curtmetratge. «Toni mai no va deixar de crear», comenta Miguel Díaz, el seu vidu: «Fins el darrer moment de la seva vida, va posar la seva desbordant imaginació al servei d'un ús funcional. A Toni li agradava definir-se a sí mateix com artista aplicat».

Àlbum "Vida i Color".

El 1965, l'editorial barcelonina Álbumes Españoles S.A. llança *Vida y Color*, àlbum de cromos que apropiaria diverses branques de la biologia al públic infantil. Els seus colors vius i les figures representades –des d'espècies d'animals exòtics a grups ètnics d'arreu del món– marcarien tota una generació de futurs artistes; entre ells, Toni Socias.

«Les estampetes que aferrava a l'àlbum amb paciència i pasteta reflectien beníssim les meves il·lusions i adquirien tridimensionalitat, aglapint tot el meu camp de visió fins que la violenta realitat em despertava.» Toni Socias

Sala 2

«I escolt Pau Riba en calçotets.»

Palma, la Transició i un biòleg emmascarat

El 1972 es creen les facultats de Ciències i Filosofia / Filologia, dependents respectivament de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat de Barcelona, que se segreguen el 1978 i donen pas a la Universitat de Palma. Descontent per les condicions en què es trobava l'alumnat, Toni Socias tracta d'expressar els seus sentiments mitjançant l'acció directa: sota el nom d'El Biòleg Emmascarat, impulsa el fanzine *Es Correu de Cas Jai* (1979) amb el qual critica de forma ferotge la gestió d'Antoni Roig, president de la Comissió Gestora entre 1979 i 1981.

Primeres obres

Les primeres obres plàstiques de Toni Socias mostren un món interior habitat per éssers fantàstics –elfs, àngels, fades, monstres–, que conviuen en una natura idealitzada i màgica; la mateixa que descriu als seus primers relats literaris. És l'època del Toni estudiant de Biologia que veu en l'ambient rural de Campanet una resposta als seus interessos culturals: per això, les seves obres són el reflex directe del moment vital pel qual travessa.

«Teníem la percepció que no s'atenien les nostres demandes. Ens sentíem maltractats. Els estudiants de Biologia havíem de pressionar: llavors encunyàrem lemes, fabricàrem ferratines i empaperàrem de cartells la facultat.» Antoni Font Gelabert (Promoció de Biologia, 1976-1981).

Sala 3

«*Llepar l'infinit*»

Toni Socias i els nous referents artístics

Des de l'autogestió, una fornada de joves artistes materialitzaran una nova forma d'entendre la cultura no oficial i influenciaran Toni Socias a l'hora de crear el seu propi codi artístic. El 1976 es crea el grup Taller Lluetàic. Amb al·lusions constants al sexe, la violència i l'escatologia, serien quelcom més que un revulsiu estètic, una de les propostes més transgressores i ferotges de la Mallorca postfranquista. Dues de les seves majors fites són la creació de les publicacions *Neon de Suro* (1976) i el full *El Correu de Son Coc* (1978). Participen a Taller Lluetàic una quinzena d'artistes –entre ells, un jove Miquel Barceló– tot i que el nucli principal seria el format per Tomeu Cabot, Josep Albertí i Jaume Sastre.

Toni Socias i Campanet

Fill de campaneter, Toni Socias freqüenta gairebé setmanalment Campanet, poble que esdevé la idealització d'un ambient cultural allunyat de la ciutat. Allà troba un moviment de creació renovadora, irreverent i avantguardista format per diversos artistes mallorquins com Pere i Antoni Reinés, Damià Pons Capó, Tomeu Ripoll o Joan Amengual, entre d'altres. Amb ells participa en l'edició de *Ravanet Verd*, una publicació activa entre 1979 i 1982. Caracteritzada per l'edició en un format diferent en cada número, s'alterna en les seves pàgines el dibuix i la poesia. Socias es relaciona també amb la parella formada per l'artista multidisciplinària Mayte Bayón i el pintor Pedro Gonçalves.

«En Toni baixava de Palma els caps de setmana. Era un més de nosaltres. A Campanet el recordam com una persona divertida, extremadament creativa i amb iniciativa. Malgrat que passassin anys sense veure'l, era molt fàcil tornar a enganxar l'amistat: manteníem aquella mateixa complicitat.» Damià Pons Capó (*Ravanet Verd*).

Sala 4

«*A un cert armari de la memòria*»

Palma: identitat, gènere i sexualitat.

El 1978 es crea a Palma el Front d'Alliberament Gai de les Illes Balears (FAGI). L'any següent, s'eliminen diversos articles de la Llei sobre perillositat i rehabilitació social referents als «actes d'homosexualitat». Juan López Garrido, *Juanito*, propietari de la teteria Isadora, es converteix en el principal activista del moviment durant la Transició i els primers anys vuitanta. En aquest període, Toni Socias col·labora en iniciatives del FAGI i alterna la il·lustració i la creació literària, activitats que manté durant la seva estada a Segòvia per a complir el servei militar. La seva escriptura minva progressivament amb el seu retorn a Mallorca, el 1982, acompanyat per Fernando *Estrella* i Fernando Corbal.

«És difícil semblar una persona normal: quan era petit, la gent deia que em veia estrany, i això em feia sentir infeliç [...] Crec que és bo ser un poc màgic. Necessitam això. Avui podem pensar que aquesta màgia s'ha perdut i estic intentant que sobrevisqui el major temps possible.» KLAUS NOMI.

«Vaig sortir de l'armari aquí, amb gent del FAGI, amb en Juanito López, na Rosarillo, en Toni Abenza... Vam començar a treballar en accions de carrer: des de manifestacions a propostes que es feien a qualsevol racó de Ciutat. Havia començat a arrelar una nova llavor.» Xavier Sarrió (activista social).

Klaus Nomi – “Total Eclipse” (1981). Sota el nom artístic de Klaus Nomi, Klaus Sperber (1944-1983) fou un contratenor alemany reconegut tant per les seves inusuals interpretacions com per una estètica gairebé única. Referent destacat de Peor Impossible – els quals li dedicaren la cançó “Sida” a la seva memòria– Nomi va ser una de les primeres celebritats a morir a causa d'aquesta malaltia.

Sala 5

«Des d'un cadafal d'electricitat i plàstic»
Els inicis d'una explosió fosforescent

La convulsió cultural experimentada a la Palma dels anys vuitanta es tradueix en una renovació gairebé íntegra de la seva escena musical amb l'aparició dels grups de pop Furnish Time, Nasti, Zincpirithione, Veruschka Vamp o París La Nuit... Influenciada pels nous referents de modernitat que arriben de les grans capitals europees, «una fornada de gent inquieta –escriu Toni Socias– cerca recursos cap als colors de les barres dels bars d'una forma desesperada», com les de La Percha, el Mínims, el Babels, el Distrito o Es Bruixot.

Amb Corbal, Munar i *Estrella*, Socias crea el Sindicat de Dissenyadores, col·lectiu de caràcter multidisciplinari que materialitzaria els canvis culturals viscuts en aquells moments. Poc temps després, la seva acció es prolonga amb el naixement de l'Agència Runner, centre de promoció artística en el qual s'integrarien José Luis Beluqui i Onofre Siquier.

És un moment d'importants canvis a nivell social. El feminisme, reorganitzat entorn de l'Assemblea de Dones, protagonitza l'any 1985 una de les majors mobilitzacions de la dècada en oposar-se a la decisió municipal de tancar el Centre de Planificació Familiar de Ciutat.

Lavativa

Considerat com un dels primers fanzins sorgits a Mallorca, *Lavativa* fou una publicació creada per Antoni Rotger, un dels principals dinamitzadors culturals de la Calatrava. Permeable a la crítica política i cultural, la publicació reuneix diferents figures emergents de l'underground illenc i denuncia mordaçment una societat corrupta i ignorant a cop d'articles, il·lustracions i fotomuntatges.

Tatúm

Jorge Isaurralde, *Tatúm*, artista plàstic, il·lustrador i dissenyador argentí establert a Mallorca el 1976, participa en la renovació cultural dels anys vuitanta. Des de l'illa col·labora amb revistes emblemàtiques –des d'*El Víbora* a *Papus*– i amb il·lustracions i portades amb Peor Impossible. Hereu del lèxic satíric d'Ambrose Bierce, l'obra il·lustrada de *Tatúm* es caracteritza pel seu humor punyent i absurd.

«La confusió era una transparència. Les músiques una successió de vells discos moderns embetumats de connexions insòlites.» (Sindicat de Dissenyadores)

«El cocktail Runner reuneix lo dolç i lo salat, el Martini i el xampany, la gatera i l'alkaseltzer de cada dia.» (Agència Runner).

«Le recomendamos coraje para aguantar hasta la última página [...] Sólo así lograremos limpiar nuestras partes más soeces y corrompidas por el tiempo.» (*Lavativa*)

Sala 6

«*Sols un brot de bogeria ens (re)uneix*»

Peor Impossible (1983-1986)

Context musical a Palma / La Percha

Dia 31 d'octubre de 1983, vigília de Tots Sants, el Sindicat de Dissenyadors organitza una festa a ses Voltes que inclou una desfilada de vestuari de Fernando Corbal i una actuació del grup de Teatre Imakines. Per animar la nit, s'hi convida Sara Ledoux, Angelines Ureña i Rossy de Palma, que estaven pensant en anomenar-se Las Peores Impossible, per participar a la festa amb una actuació musical. Conscients de les seves limitades aptituds, posen com a única condició actuar amb els seus companys, Sulpi Molina i José Virtudes, membres del grup de rock Rinmel. S'hi convidarien també els integrants del Sindicat i dues amigues més, Lina Estrany i Cati Mari. Amb tres cançons i pocs dies d'assaig, aquella nit, es presenten davant el públic palmesà. «Allò era massa i no ens ho podíem creure. Decidírem en aquell moment que faríem més cançons i que les assajariem.», explicaria Toni Socias, destinat a convertir-se en un dels principals impulsors del que seria Peor Impossible.

«La sessió amb n'Ouka la vam fer en Es Trenc, en ple mes de febrer: aquell dia feia un fred tremend [...] Per a la gent de Madrid, els colors del Mediterrani, l'arena i el mar eren molt exòtics.» Lina Estrany (Peor Impossible)

«Peor Impossible era una masa sin forma, color o sonido concretos que cambiaba continuamente, movida por la fuerza creativa de unos y la exaltación de otros.» Baltasar Munar (Peor Impossible)

Peor Impossible. *Susurrando* (1984). Videoclip i actuació en directe al programa *Tocata* (1985). Escrita per Baltasar Munar, Sulpi Molina i Sara Ledoux, “*Susurrando*” es convertí en la carta de presentació de Peor Impossible i en una de les cançons més representatives de la primera època de la banda.

Sala 7

«*Ser blavós com el cel i ocre com la terra*»

Obra pictòrica (1987-1989). Sèrie *Vida i color*

Entre els anys 1987 i 1989, durant la seva estada a Madrid, Toni Socias crea la sèrie “*Vida y Color*”, basada conceptualment i visualment en la col·lecció de cromos de la seva infantesa. Si bona part de l'obra gràfica de Toni Socias es caracteritza per l'àmplia diversitat de formes i continguts, per primera –i única– vegada desenvolupa un conjunt d'obres en sèrie en les quals s'autoretrata i retrata persones del seu entorn: Bubu i Domingo del Nairobi Club,

Alaska o els seus companys de Peor Impossible Sara Ledoux, Sulpi Molina, Angelines i Rosy de Palma.

«Les històries de l'adolescència em portaven sempre a llocs oblidats. Les imatges calentes de selves tropicals, palaus en ruïnes coberts d'arena i panorames cromàtics d'eres geològiques llunyanes prenen per a mi la forma d'escenari per a les aventures.» Toni Socias

«El despertar al sexe, a la pubertat, anirà sempre lligat per a mi a les estampetes dels àlbums que guard gelós a un cert armari de la memòria.» Toni Socias

Sala 8

«*L'estranya cerimònia d'una tribu pagana*»

Peor Impossible (1986-1989)

Peor Impossible arriben a Madrid el mateix any que mor el batlle Tierno Galván, propulsor de la *Movida* madrilenya des de l'àmbit institucional. En aquest nou període, es relacionen amb membres d'altres formacions musicals d'aleshores com Alaska i Dinarama, Gabinete Caligari o Los Ronaldos, així com amb fotògrafs com Alberto García Alix, Pablo Pérez Mínguez o Amparo Garrido que, de forma individual o col·lectiva, retratarien la progressiva dissolució d'una banda de trajectòria meteòrica, inèdita fins aquells moments en la història de la música illenca.

«Fueron uno de los grupos más interesantes de esos momentos. Después de *Passion*, se agotaron y cada uno tiró por su lado. Toni supo entrar muy bien en Madrid: tenía un gran poder de convocatoria gracias a las decoraciones efímeras que realizó para algunas fiestas.» Javier Furia (Artista, cofundador de Radio Futura).

«Madrid era un drama: al principio, cada noche nos quedábamos a dormir en casa de amigos o nos íbamos de ligoteo, cada uno por su lado. Nos buscábamos la vida de lo que fuera. Fueron unos años de locura.» Fernando *Estrella* (Peor Impossible)

Peor Impossible. Videoclip "Peligro" (1984) i "Sida" a Tocata (TVE), el 1985. Sara Ledoux i Fernando Estrella dedicarien la lletra de "Sida" a Klaus Nomi, en uns moments en el que gairebé no es tenia informació d'aquesta malaltia.

Sala 9

«*Un crit rapinya la jungla*»

Obra pictòrica. Sèrie africanista

Art africanista

L'ús sistemàtic dels colors vius en l'obra de Toni Socias el condueix a transformar progressivament els components protagonistes de les seves obres. Durant els darrers anys vuitanta i principis dels noranta, un conjunt de figures antropomorfes es converteixen en un dels motius més distintius en la relectura que fa de l'art africà; una visió complementada pel fanzín *El Tam-Tam del Nairobi* i pels diferents usos d'elements procedents de l'àlbum *Vida y Color*.

Bubu i el Bar Nairobi

Situat al barri madrileny de Malasaña, el 1988 obre les portes el Nairobi Club. El seu principal artífex fou José Antonio Serrano Berjillo, *Bubu*, amic de Peor Impossible: amb ells havia fet el bot a la capital espanyola el 1986. Nairobi mantindria les seves portes obertes fins al 1992, quan *Bubu* retorna a Palma, on moriria l'any 1993, víctima de la sida, als 28 anys d'edat.

«Toni decoró el Nairobi, Domingo pinchaba, Rossy ponía copas y Bubu ahí en medio, un loco perdió que siempre generaba positivismo... Era el bar de los mallorquines en Madrid.» Charo Olarte (artista).

Sala 10

«*No hi ha excusa per a tallar l'aventura fins a The End*»

Diabéticas Aceleradas

Pep Noguera, fundador de Diabéticas Aceleradas, havia estat seguidor entusiasta de Peor Impossible. De la mateixa manera, Toni Socias havia estat un gran admirador de la boja gosadia d'aquesta formació completada per Joan Bauçà, Lina Mira i, durant un breu espai de temps, Miquel Adrover. La recerca constant d'un nou codi expressiu, el sentit de l'humor i l'efervescència els uneix des de 1988 fins a finals dels anys noranta. Actuen a sales de concerts, teatres, discoteques i places de toros, ahora que són aplaudits per personatges com Antonia San Juan, Alaska i Pedro Almodóvar; el director manxec els inclouria en una de les escenes més memorables del film *Tacones Lejanos* (1991).

París Texas

Situat a la barriada del Terreno, el bar París Texas s'inaugura l'any 1985 i destaca per ser el punt de trobada per artistes com Tatúm, Andreu Vidal, Aina Bonner o Steva Terrades fins a esdevenir una veritable fotografia de l'underground palmesà de la segona meitat dels anys vuitanta. El full periòdic testimonia aquest vincle col·laboratiu en un moment de gran creativitat. El 1991 el París Texas tanca les portes i Ramon de la O, el seu artífex, obriria la veïna Posada de Bellver.

«A Madrid hi havia tots els artistes que nosaltres admiràvem: Radio Futura, Golpes Bajos, Gabinete Caligari, n'Alaska... Nosaltres, com a bons provincians, volíem conèixer-la i fer feina amb n'Almodóvar: era el nostre objectiu.» Pep Noguera (Diabéticas Aceleradas).

«Un dia vaig sentir en Toni que deia: “Que a on pots veure Diabéticas? Doncs, mira, nosaltres actuam als pitjors palaus i a les millors clavegueres”. Encara ara pens que ho va descriure a la perfecció.» Lina Mira (Diabéticas Aceleradas).

Diabéticas Aceleradas. Playbacks: “Un año de amor” (TVE) / Duet Nat King Cole i Natalie Cole. A principis dels anys noranta, Diabéticas Aceleradas aconseguiren un important èxit mitjançant els seus playbacks, números estibats de tant d’humor com espontaneïtat.

Sala vermella

Audiovisual: “*Vida i Color. Un record de Palma i de Toni Socias*”. Peça documental sobre la trajectòria vital i artística de Toni Socias. Es mostra un recorregut per una ciutat en ple canvi mitjançant el relat de diferents testimonis; personatges que van tenir un paper destacat en l’escena contracultural de la Palma dels anys vuitanta.

L’exposició “Vida i color” ha estat comissariada per Tomeu Canyelles, Sofia Moisés (Mutus Serveis Culturals) i Miguel Díaz.